

'hak-al'

3
OKTOBER
1998
24e JAARGANG

natuur-en vogelwacht
CULEMBORG

Werkgroep Wintervoeding Vogels:

Ruud Post, Linnaeuslaan 61,
4102 LG Culemborg; tel.: 0345 530135.

Inleveren waarnemingen:

Jouke Altenburg, Kamperfoelie 33,
4102 JX Culemborg;
of de speciale bak in "De Ketelvink"

Begeleiding jongere jeugdgroep:

Gerrie Monfils-Evers, 31-de Limiet 5,
4131 NR Vianen; tel.: 0347 377638.

Nestkasten-coördinatie:

Ruud Post, Linnaeuslaan 61,
4102 LG Culemborg; tel.: 0345 530135.

Kampen, lezingen, dia-avonden en cursussen:

Leo v.d. Kooij, Vliegerweg 3,
4101 JK Culemborg; tel.: 0345 515450.

"Het Vogeljaar":

Jaarabonnement door overschrijving van f 24,00 op de girorekening van de N.V.W.C., met vermelding van: "Het Vogeljaar".

Verbandtas en -trommel:

Voor alle activiteiten is een verbandtas en -trommel aanwezig in "De Ketelvink". Aanvullingen z.s.m. na gebruik doorgeven aan de beheerder:
Ellen Geleedst, Duizendblad 30
4102 KP Culemborg; tel.: 0345 521953.

CONTACT-ADRESSEN:**Vogelbeschermingsconsulent:**

Stijn Brand, Bachlaan 13,
4102 BP Culemborg; tel.: 0345 516038.

Asielhouders:

't Klaphek, 3401 RZ IJsselstein;
Dhr. R. Weeters; tel.: 030 6063335

DIVERSE NATUURORGANISATIES:

Milieu: alarmnummer luchtverontreiniging:
tel.: 026 4452220.

Veldpolitie:

Den Hartog: tel.: 0343 551558 (Werkhoven)
Vrieling: tel.: 0343 561675 (Cothen)
Meldkamer: tel.: 030 6924824 (Zeist)

Gemeentepolitie Culemborg:

A.J.A. Helmond, Boerenstraat 11,
Culemborg; tel.: 0345 477777.

Vereniging Milieudefensie:

Tweede Weteringplantsoen 9, 1017 ZD A'dam.

Gelderse Milieudefensie:

Jansbuitensingel 14, 6811 AB Arnhem;
tel.: 026 3515069.

Milieuwerkgroep "Noordwest-Betuwe":

Harry v.d. Warenburg, Grondzeilerweg 9, 4105 HJ
Culemborg; tel.: 0345 514358.

Werkgroep Milieu Geldermalsen

Henk ten Berge, Twee Morgen 16, 4196 JT Tricht
tel.: 0345 573974.

Milieuwerkgroep Buren:

Goof den Hartogh, Kloosterlaan 15,
4111 LG Zoelmond; tel.: 0345 502061

Staatsbosbeheer regio Betuwe:

Beheerseenheid De Linge, Veerstraat 16,
4181 AG Waardenburg; tel.: 0418 592411.

Vogelbescherming:

Dribergseweg 16 C, Zeist, tel.: 030 6937700;
winkel: 030 6937777; ledenservice: 030 6937744;
vogel-infolijn: 030 6937773.

Stichting Het Geldersch Landschap:

Zypendaalseweg 44, 6814 CL Arnhem,
tel.: 026 4420944.

I.V.N. Vereniging voor Natuur- en Milieueducatie:

Plantage Middenlaan 2C, 1000 HC Amsterdam,
tel.: 020 6228115.

I.V.N. Vereniging voor Natuur- en Milieueducatie, afd. Tiel en omstreken:

Secretariaat: J.E.L. Bannink-Grimm
Cellendonklaan 35, 4012 BN Kerk-Avezaath.

Stichting Natuur en Milieu:

Donkerstraat 17, 3511 KB Utrecht,
tel.: 030 2331328.

Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten:

Noordereinde 60, 1243 JJ 's-Graveland;
tel.: 035 6559911.

Wereld Natuur Fonds Nederland:

Postbus 7, 3700 AA Zeist; tel.: 030 6937333.

Wereld Natuur Fonds Nederland, regio West-Betuwe:

secretariaatsadres:

G.J. van Kessel-Heuff, Binnenstr. 3,
4117 GR Erichem; (Pandawinkel), tel.: 0344 571637

Greenpeace Nederland:

Postbus 11026, 1001 GA Amsterdam.
Damrak 83-II, 1012 LN Amsterdam;
tel: 020 6236545 / 6231843.

Contactadres:

Natuur- en Vogelwacht Culemborg,
Postbus 381, 4100 AJ Culemborg.

Bestuurssamenstelling:

Wim Kievit, Verdijkstraat 13,
4102 CL Culemborg; tel.: 0345 514561.
Gerard van Ruiten, Verdijkstraat 9,
4102 CL Culemborg; tel.: 0345 519581.
Frans Waroux, Moerbeiboom 45,
4101 WC Culemborg; tel.: 0345 515393.
Breun Jansen, Eikeboom 31,
4101 VA Culemborg; tel.: 0345 514885.
Leo v.d. Kooij, Vliegerweg 3,
4101 JK Culemborg; tel.: 0345 515450.
Kars Veling, Akkerwinde 9,
4102 JJ Culemborg; tel.: 0345 531689.
Paul van Veen, Duizendblad 30,
4102 KP Culemborg; tel.: 0345 521953.

Clubhuis:

"De Ketelvink", voormalig "Ketelhuis" op Terweijde,
Middelcoopstraat 1A Culemborg.

Bibliotheek:

Gerrit Monfils (tel.:0347 377638)
Cor Maurice (tel.:0345 520857)
Boeken / verslagen in "De Ketelvink".
Geopend: vrijdag van 19.00 uur tot 19.30 uur,
uitgezonderd de maanden juli en augustus.

Lidmaatschap:

Nieuwe leden opgeven bij de penningmeester, evenals
adreswijzigingen.

Penningmeester:

Frans Waroux, Moerbeiboom 45,
4101 WC Culemborg, tel.: 0345 515393.
Gironr.: 34.33.351 t.n.v. F.H. Waroux,
rek. Natuur- en Vogelwacht Culemborg.

Contributie:

Betaling per toegezonden acceptgirokaart.
Jeugdlidmaatschap *f* 12,50 per jaar; volwassene,
gezins-, postlidmaatschap *f* 25,-- per jaar.

Redactieteam en -adressen:

Breun Jansen, Eikeboom 31,
4101 VA Culemborg; tel.: 0345 514885.
Gerard van Ruiten, Verdijkstraat 9,
4102 CL Culemborg; tel.: 0345 519581.
Harry v.d. Warenburg, Grondzeilerweg 9,
4105 HJ Culemborg, tel.: 0345 514358.

Bezorgers Hak-al en convo's:

coördinatie bezorging: Loes Plaisier, Kamperfoelie 33,
4102 JX Culemborg;
wijk 101 M. Buizer, Ravelijnstraat 31,
4102 AG Culemborg;
wijk 102 Joost Rink, Verdijkstraat 14
4102 CL Culemborg;
wijk 103 A Karin van Elst, Boterbloem 10,
4102 KS Culemborg;
wijk 103 B W.H. van Ree, Honingklaver 10,
4102 JT Culemborg;
wijk 104 P. van Es, Kastanjeboom 6,
4101 VT Culemborg;
wijk 105 L. v.d. Kooij, Vliegerweg 3,
4101 JK Culemborg;
wijk 106 A T. en R. Staalman, Zandstraat 19,
4101 EC Culemborg;
wijk 106 B L. van Jaarsveld, De Loentjes 20,
4101 AH Culemborg;
wijk 107, 108, Fam. v.d. Warenburg, Triosingel 27,
109 4101 XC Culemborg;
wijk 110 Fam. v.d. Veen, J. v. Riebeeckstraat 52,
4105 BC Culemborg;
wijk 110 A J. En B. Vermeulen, Heinsiusstraat 44,
4105 DG Culemborg;
wijk 112, 113 W. Rubers, Joh. Frisoplaats 6A,
4196 AC Tricht;
wijk 114 P. v.d. Feen, Slotstraat 2,
4112 JX Beusichem;

Plantenwerkgroep:

Wim Rubers, Joh. Frisoplaats 6A,
4196 AC Tricht; tel.: 0345 573354.

Knotwilgenwerkgroep:

Wim Smits, Schoolhof-Oost 24,
4105 AS Culemborg; tel.: 0345 516575.
Harry v/d Warenburg, Grondzeilerweg 9,
4105 HJ Culemborg; tel.: 0345 514358.

Paddenwerkgroep:

Harry v/d Warenburg, Grondzeilerweg 9,
4105 HJ Culemborg; tel.: 0345 514358.

Zoogdierenwerkgroep:

Gerard van Ruiten, Verdijkstraat 9,
4102 CL Culemborg; tel.: 0345 519581.

Vogelwerkgroep:

Stijn Brand, Bachlaan 13,
4102 BP Culemborg; tel.: 0345 516038

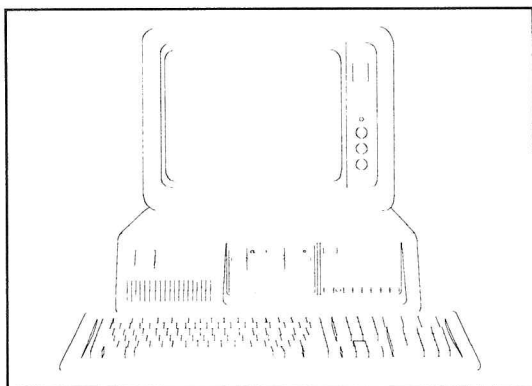
Insektenwerkgroep:

Annette van Berkel, Akkerwinde 9
4102 JJ Culemborg; tel.: 0345 531689.

Werkgroep Natuurfotografie:

Henk Vennix, Pastoriestraat 39
5241 TH Rosmalen; tel.: 073 5212903.

VOORWOORD VAN DE REDACTIE

Na de welverdiende zomervakantie zijn we alweer enige maanden geleden gestart met de tweede helft van het verenigingsjaar.

Terwijl de zomergasten ons land verlaten is de Werkgroep Wintervoeding alweer voor het eerst bij elkaar geweest om het draaiboek te actualiseren.

Het knotseizoen staat weer voor de deur. Zaterdag 21 november a.s. zullen de eerste knotwilgen van hun takken ontdaan worden door hopelijk veel enthousiastelingen!

Op maandag 19 oktober a.s. zal het Jaarprogramma 1999 samengesteld worden door alle coördinatoren van onze werkgroepen, die bij deze hiervoor nog eens extra uitgenodigd worden!! Het Jaarprogramma 1999 zal naar verwachting eind november / begin december bij u bezorgd worden.

De lang verwachte "*Atlas van de Culemborgse Dagvlinders*" zal volgens planning eind 1998 verschijnen. Nader bericht hierover volgt in het december-nummer.

Tot slot wijzen wij u op het NME-thema-weekend dat op zaterdag 7 en zondag 8 november a.s. gehouden zal worden op het terrein van de Kinderboerderij aan de Weithusen. Het onderwerp van dit najaarsweekend is "*Culemborg mobil*". Wij wensen u veel leesgenoegen toe.

HERHAALDE OPROEP

In de projectgroep NME-Culemborg is een plaats vacant gekomen. Door het aanvaarden van een andere baan is het voor Gerard van Ruiten niet meer haalbaar zich te blijven inzetten als lid van deze werkgroep. ***Wie van de leden van de N.V.W.C. heeft interesse voor deze functie?*** Nadere inlichtingen kunt u verkrijgen bij: Gerard van Ruiten, tel.: 0345 - 519581.

Index:

pag. 4	-	De vogelwaarnemingen van 20 juni tot 1 september 1998
pag. 8	-	Verslag Insecten- en Plantenexcursie naar de Millingerwaard op zaterdag 29 augustus jl.
pag. 9	-	Knotseizoen 1998-1999
pag. 10	-	Boomklevers in de Plantage
pag. 12	-	Dijkverbetering en natuurontwikkeling
pag. 17	-	Excursie- en activiteitenprogramma

Vogelwaarnemingen van 20 juni tot 1 september 1998

In de zomermaanden is de invloed van de vakanties op het aantal ingeleverde waarnemingen altijd merkbaar. Deze keer dus wat minder kwantiteit. Op de 'kwaliteit' valt echter niets aan te merken.

In deze periode zijn unieke waarnemingen gedaan zoals de Kleine zilverreiger door Paul van Veen, de kraanvogels b\van Henkjan Kievit en de zomerwaarneming van een Keep door de oudere jeugd.

Of het aan mijn oproep in het vorige nummer heeft gelegen weet ik niet; in ieder geval is nu het broeden van de Groene specht in ons werkgebied overtuigend vastgesteld.

Mondeling bereiken mij berichten van krakeenden en kuifeenden met pullen. Willen de waarnemers alsnog kaartjes inzenden?

Voor de liefhebbers van details ga ik in het vervolg van dit artikel wat verder in op enkele waarnemingen. Alle lezers wil ik in ieder geval vragen zoveel mogelijk bij te houden wanneer u 'gewone zomergasten' zoals Zwartkop, Tjiftjaf enz. het laatst heeft gezien. In het volgende nummer hoop ik een overzichtje hiervan te kunnen geven. Bij voorbaat bedankt en veel vogelplezier in het najaar.

Jouke Altenburg

Kleine zilverreiger

In het archief van de N.V.W.C. is geen waarneming terug te vinden van deze soort. Een nieuwe soort dus! In Vogels van de Grote rivieren (1979) staat echter wel een mei-waarneming uit 1962 vermeld in de Beusichemse waard.

Paul van Veen zag het beest enige minuten zitten in de meidoornhaag achter zijn geliefde telpost. Verwarring met een witte westelijke Rifreiger (via de DBA-lijn gemeld bij de stuw van Hagestein - mond. med. Stijn Brand) is daardoor uitgesloten.

Kraanvogels

De visavonturen van Henkjan Kievit aan de Lek leveren hem niet alleen culinair genot op. In het maanlicht zag en hoorde hij tegen middernacht op 17 augustus een grote groep kraanvogels (circa 50 exx.) overkomen. Palingvissen krijgt zo een extra tintje. 28 Juli had hij op zijn werk in Culemborg ook al een groep kraanvogels gezien. Hoe hij dat voor elkaar heeft gekregen vanuit zijn inpendige kantoortje aan de Triosingel is voor mij een vraag en voor hem een weet.

In eerste instantie riepen de juli- en augustuswaarnemingen van deze soort bij mij de reactie op: wat veel, wat vroeg! In het N.V.W.C.-archief (vanaf 1975) zitten alleen maar maart-, oktober- en novemberwaarnemingen. Het volgende staatje literatuurgegevens (met dank aan Paul van Veen) bevestigt dat beeld. Unieke waarnemingen dus!

Bron:	maand:	aantal groepen:	totaal aantal exx.:
Vogels van de grote rivieren (1979)	juli	1	30
Vogels van de grote rivieren (1979)	augustus	3	8
Avifauna Midden-Nederland (1971)	juli	0	0
Avifauna Midden-Nederland (1971)	augustus	2	7
Avifauna Wageningen e.o. (1993)	juli	1	onbekend (nacht)
Avifauna Wageningen e.o. (1993)	augustus	1	2
Avifauna Hart van Gelderland (1993)	geen melding	n.v.t.	n.v.t.
Vogels van Limburg	juli	2	ca. 112

IJsvogel

Ruim 2 jaar na de waarneming van Annemartine Reesink op 2 januari 1996 is het IJsvogeltje weer gesignaleerd.

Groene specht

Eindelijk is het broeden in ons werkgebied echt vastgesteld. Hulde aan de waarnemers!

Gezien de brede spreiding van de waarnemingsplaatsen (van het Stokviswegje tot Ravenswaay respectievelijk van Buren tot aan de Lekdijk) acht ik het waarschijnlijk dat de Groene specht op meer plaatsen tot broeden is gekomen.

Kleine plevier

De waarneming van jonge kleine plevieren is niet ongewoon in ons werkgebied. Door de dijkverzwaring en de verandering in de inrichting en het beheer van grote delen van de Culemborgse uiterwaarden zullen er waarschijnlijk meer broedgebieden gaan ontstaan voor deze soort. Iets om naar uit te kijken in de komende jaren!

Rosse grutto

Deze waarneming kwam tijdens het afronden van dit artikeltje 'vers van de pers' in mijn bezit. Volgende keer wat meer achtergrondinformatie over deze prachtige waarneming.

Rietzanger

Heel opvallend staat in het overzicht de waarneming van een Rietzanger. In ons archief kon ik echter maar 5 waarnemingen vanaf 1975 terugvinden (resp. 1975, 1976, 1979, 1989 en 1993); allen april- en meiwaarnemingen. Het is dus sowieso de enige echte zomerwaarneming tot nu toe. Nog beter: de waarneming voldoet aan de criteria die SOVON stelt voor de vaststelling van een broedgeval!

Volgens het verspreidingskaartje in Vogels van de Grote Rivieren komt de Rietzanger in de omgeving van de Regulieren in een dichtheid van 0,5 - 1 paar per 100 ha. voor. Wanneer dit beeld nog klopt zien we de soort misschien gewoon over het hoofd.

Keep

Tijdens het inventariseren van de Ronde Haven heeft de oudere jeugd de enige zomerwaarneming van een Keep tot nu toe gedaan (20 juli). Tijdens de najaarstrek worden er jaarlijks vele kepen waargenomen. In de winter en het vroege voorjaar worden ook wel waarnemingen gedaan. Tot nu toe was een aprilwaarneming de enige die in de buurt van deze komt.

De afkortingen in het waarnemingenoverzicht staan voor:

AAlt	Arwen Altenburg	EGel	Ellen Geleedst
JAlt	Jouke Altenburg	RJan	René Janssen
DBeu	Daniël Beuker	SJan	Saskia Janssen
JBoe	Job de Boer	HJKie	Henkjan Kievit
SBos	Sietske Bosma	TKru	Thijs de Kruif
SBra	Stijn Brand	GMen	Gerben Mensink
ABre	Arjan Brenkman	LOor	Louis van Oort
JBui	Jandirk Buizer	JRin	Joost Rink
MBui	Marian Buizer	PVee	Paul van Veen
BCol	Bruce Collé		Verklaring afkorting PPB = Plasjes pont Beusichem

Kleine zilverreiger

2-8	1 ex.	PVee	Telpost
			Eerste N.V.W.C.-waarneming ooit

Purperreiger

6-8	1 ex.	PVee	EGel	Redichemse waard	1 ad
-----	-------	------	------	------------------	------

Ooievaar

24-7	5 exx.	AAlt	JAlt	Redichemse waard	2 ad, 3j
				Fouragerend in gewierst weiland	

Lepelaar

24-8	1 ex.	PVee	EGel	PPB	fouragerend	
29-8	1 ex.	SBra	ABre	LOor	JRin	Telpost trekkend nw

Zomertaling

31-7	5 exx.	GMen	PBB	1m, 4j?
------	--------	------	-----	---------

Wespendief							
26-7	1 ex.	SBra	ABre		Telpost	1 ad	trekkend zw
30-8	1 ex.	SBra	ABre		Telpost	1 j	trekkend w
Havik							
25-7	1 ex.	GMen	SJan		Regulieren	1 ad	
25-8	1 ex.	PVee			Lazaruswaard	1 m	
28-8	1 ex.	HJKie			Veerweg Beusichem		vliegend richting n
Visarend							
8-7	1 ex.	SBra	JBoe	BCol	Telpost	1 ad	
					veren poetsend; dezelfde vogel als vorige maand		
16-7	1 ex.	GMen	JBui	MBui	Noordzijde Lek	1 ad	
Boomvalk							
13-6	1 ex.	LOor	MBui	JBui	OVB	1 ad	fanatiek buizerd verjagend
2-8	2 exx.	PVee			Telpost	2 j	
24-8	1 ex.	PVee			PPB	1 ad	
28-8	1 ex.	JAlt			De Waai		
Kraanvogel							
28-7	27 exx.	HJKie			Triosingel		trekkend z
17-8	50 exx.	HJKie			Kruising A'dam-Rijnkanaal		trekkend z
Kleine plevier							
31-7	8 exx.	GMen			PPB		minimaal 1 juveniel
4-8	1 ex.	PVee	EGel		Baarsemwaard	1 ad	mogelijk broedgeval
Goudplevier							
8-8	1 ex.	PVee			Redichemse waard		
Bonte strandloper							
24-8	1 ex.	PVee	EGel		PPB	1 ad	fouragerend
Watersnip							
19-8	1 ex.	MBui	JBui		Beusichemse dijk		
19-8	12 exx.	MBui	JBui		PPB		
Rosse grutto							
5-9	13 exx.	GMen	LOor	SJan	Telpost		trekkend w
Groenpootruiter							
2-8	4 exx.	PVee			Telpost		
Witgatje							
24-8	6 exx.	PVee	EGel		PPB		
25-8	1 ex.	PVee			Baarsemwaard	1 ad	fouragerend
Visdief							
1-8	3 exx.	EGel	PVee		Voorkoop/Duizendblad		

Zwarte stern									
5-7	1 ex.	GMen					PPB		1 ad
29-8	4 exx.	ABra	ABre	LOor	JRin		Telpost		
Koekoek									
15-8	1 ex.	EGel	JAlt						Stokviswegje
Ransuil									
1-7	2 exx.	BCol	MBui					Redichemse waard	1 ad, 1j
13-7	3 exx.	GMen						Broedgeval met minstens 1 jong	
								Zuidoever afgraving Redichemse waard;	
								Alle drie uit de donsveren	
IJsvogel									
25-8	1 ex.	JAlt							De Meent
Groene specht									
8-7	3 exx.	SBra						Plantage	1 ad, 2j broedgeval
								op 9-7 zag Job de Boer	2 ad + 4 juv. in 'de Bol'
25-7	1 ex.	JAat						Buren, Kornedijk	1 ad
25-7	1 ex.	JAlt						t/n van Put van Buren	1 ad
Gele kwikstaart									
26-6	1 ex.	EGel						sluisje RWS - Weithusen	broedgeval
Tapuit									
25-8	1 ex.	PVee						Telpost	1v fouragerend
Rietzanger									
13-6	1 ex.	LOor	MBui	JBui				Rijksstraatweg	gezien en gehoord
Keep									
20-6	1 ex.	DBeu	JBoe	SBos	RJan			Ronde Haven	1m tussen zomer- en winterkleed in
		TKru	JBui						
Appelvink									
30-8	1 ex.	JAlt						Thijsselaan/Linnaeuslaan	vliegend w

Kleine Zilverreiger

Groene Specht

Insecten- en Plantenexcursie naar de Millingerwaard

Op zaterdag 29 augustus trok een gezelschap van 9 personen onder leiding van Kars Veling, Annette van Berkel en Wim Rubers naar de Millingerwaard.

De millingerwaard is een onderdeel van De Gelderse poort, een natuurontwikkelingsplan van het Staatsbosbeheer. In dit gebied wil men een natuurlijk rivierenlandschap terug krijgen, daarvoor is het oude patroon van geulen en stroomruggen weer blootgelegd. Rivierduinvegetaties en rivierbegeleidende plantengroei krijgen weer een kans zich te vestigen. Grazers zoals Galloway-runderen en Konik-paarden zorgen voor nog meer variatie in dit natuurgebied. De diverse biotopen herbergen vele soorten insecten zoals sprinkhanen, libellen en vlinders.

Het weer zat enigszins mee al liet het zonnetje het in de morgen nog afweten. De aangename temperatuur had het "zoemend vliegvolk" al wakker gemaakt. Al snel was iedereen in de weer met vlindernet en petrischaal om een bijzonder exemplaar in de wacht te slepen. Er werden bijzonder veel Bijenwolven waargenomen. Laatst genoemde is een gewiekste baasje! De bijenwolf jaagt op honingbijen die verlamd worden door zijn gifangel. Het benarde slachtoffer doet vervolgens nog een poging om zich te weren met zijn eigen angel. Maar dat mag niet baten want het pantser van de bijenwolf is bijzonder glad. Dan wordt het achterlijfje van de honingbij nog even samengedrukt door diens belager en pikt daar nog een graantje mee van de vrijkomende nectar. De honigbij wordt op zijn rug overgevlogen naar het nest van de bijenwolf. Voor elke mannelijke nakomeling worden 2-3 slachtoffers en voor elke vrouwelijke nakomeling worden 3-6 slachtoffers aangeleverd. In het laatste slachtoffer legt de bijenwolf het ei. Na drie dagen wordt het slachtoffer verorberd door de larve. Na een week wordt het tijd om zijn cocon te spinnen. In normale zomers verblijft de larve tot het volgende voorjaar in zijn cocon. Tijdens warme zomers verpopt de larve nog in hetzelfde jaar. Wij hebben dus de tweede generatie waargenomen die in augustus uitvliegt.

Tijdens de lunch was het zeer boeiend om te zien hoe een tweebaks duwboot voor anker gaat. Die rust werd prettig verstoord toen Kars Veling niets vermoedend met een stukje schermbloem kwam aanzetten bij Wim Rubers met de vraag: 'Wat is dit?' Na wat speurwerk

bleek het toch echt weidekervel te zijn. Een rode lijst 1 plant, kom je dus vrijwel nooit tegen. Zelfs voor De Florist Wim Rubers was dit een eerste kennismaking. Na de lunch ontdekten we de volgende klapper. We begaven ons in het eldorado van familie Arachniphobia! Niet zomaar een spinnetje, maar de prachtige tijgerspin die oprukt vanuit het zuiden. De damesspinnen zijn flink uit de kluiten gewassen, wat de normale gang van zaken is in de spinnenwereld. Het eizakje is eveneens zeer bijzonder om te zien en heeft de grootte van een ping-pongbal.

Onze route zette zich voort. De vogelliefhebbers onder ons hoorde een vreemd piepje vanuit het struikgewas. Het gevederde vriendje liet zich slecht bekijken, was het dan toch een juveniele rietzanger! Even later meende we waar te nemen een groepje fraters. Bij het opvliegen produceerde ze toch wel duidelijk de roep van een kneu. (Nog een beetje oefening gewenst?). Diverse Torenvalken waren op jacht in dit gebied. Aan prooi geen schaarste, want er bevonden zich vele holletjes van veldmuis.

Intussen was het zonnetje doorgebroken en de eerste libellen lieten zich zien. Voorzichtig werden ze gevangen, gedetermineerd en weer losgelaten. Tijdens het determineren gaf het "achterwerk" van meneer of mevrouw libel uitsluitel.

Even verderop vonden we aan de waterkant groepjes watermunt met Atalanta en Distelvlinder. Met dit mooie plaatje nam het gezelschap afscheid van dit mooie gebied en keerde voldaan huiswaarts.

Waarnemingslijst:

Planten

Weidekervel	Veldsalie	Akkermunt
Kruisdistel	Smal vlieszaad	Watermunt
Kogeldistel	Klein vlooienkruid	Gulderoedekruid
Klein warkruid	Springbalsemien	Papagaaiekruid
Bosrank	Hongaarse raket	Bezemkruid
Gevlekte scheerling	Heksenmelk	Zwarte toorts
Wede	Cypreswolfsmelk	Stalkaars

Spinnen

Tijgerspin (Zebraspin) *Argiope bruennichi*
Kruisspin

Insecten

diverse zweefvliegen (12)
latijnse namen, Annette van Berkel
Schuimbeestje

Bijen/Wespen

Bijenwolf
Honingbij
Bloedbij
Akkerhommel
Aardhommel
Steenhommel
Weidehommel

Sprinkhanen

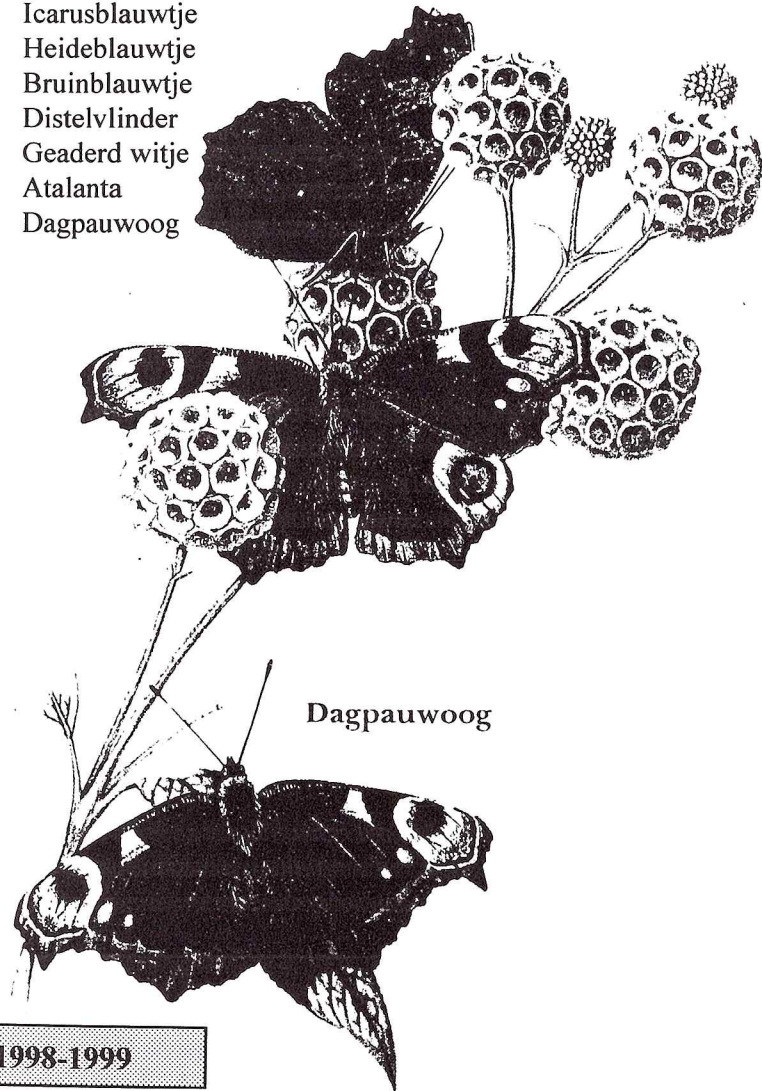
Krasser
Grote groene sabelsprinkhaan
Bramensprinkhaan
Doortje

Libellen

Bruine Glazenmaker
Bruinrode Heidelibel
Steenrode heidelibel
Paardenbijter
Houtpantserjuffer

Vlinders

nachtvlinder *Mythimna albopunctata*
Icarusblauwtje
Heideblauwtje
Bruinblauwtje
Distelvlinder
Geaderd witje
Atalanta
Dagpauwoog

Knotseizoen 1998-1999

Momenteel worden de voorbereidingen getroffen voor het nieuwe knotseizoen. Zaterdag 21 november a.s. wordt er gestart en ook 12 december zal er een knotdag zijn.

De 3 knotdagen (plus 1 reservedag) voor 1999 zullen medio oktober worden gepland tezamen met andere activiteiten binnen de N.V.W.C. (jaarplanning N.V.W.C. 1999).

Twee locaties waar gesnoeid gaat worden staan reeds vast.

Het vervolg op de Duinen aan de Lekdijk te Beusichem (2 snoeidagen) en een rij bomen aan de Veerweg te Beusichem (inschatting 1 tot 2 dagen benodigd).

Aan de gemeente Buren zal wederom ontheffing voor het verbranden van snoeihout worden gevraagd.

Uitgekeken wordt nog naar een derde (nieuwe) locatie.

Probleem kan wel worden de slechtere bereikbaarheid van locaties langs de dijken omdat dit najaar de dijkverbeteringswerkzaamheden starten.

Wij hopen in ieder geval naast de vaste kern ook nieuwe mensen te begroeten op de snoeidagen. Voor nadere informatie kunt u terecht bij onderstaande personen.

Let op de komende convo's voor nadere informatie.

Harry van de Warenburg;

tel.: 0345-514358

Wim Smits;

tel.: 0345-516575

BOOMKLEVERS IN DE PLANTAGE

Inleiding

In de Plantage in Culemborg komt een vogelsoort voor die je op het eerste gezicht niet in het Rivierengebied verwacht. Daarom is het aardig om eens bij het voorkomen van deze soort in Culemborg stil te staan. Het is de Boomklever.

Even voorstellen

Een Boomklever is ongeveer zo groot als een Huismus. Hij heeft een blauw-grijze kruin en bovendelen, izabelkleurige onderdelen met rood-bruine flanken. Verder zijn zijn wangen en keel wit en heeft hij een zwarte oogstreep, die tot ver achter het oog doorloopt. Hij heeft een vrij lange, degelijke grijs-zwarte spechtensnavel. Het is een bijzonder goede klimmer, die enthousiast alle richtingen uit klautert op boomstammen en dikke takken. Hij doet dit in tegenstelling tot spechten en de Boomkruiper ook net zo makkelijk met de kop naar beneden en aan de onderzijde van dikke takken.

Boomklevers broeden in natuurlijke holten in bomen. Het aardige is dat ze alleen tevreden zijn met gaten waar ze precies door kunnen. Is een gat wat te klein, dan hakt de vogel net zo lang tot hij er door past. Is het daarentegen te groot, dan plamuurt hij de randen van de opening wat bij met klei. Net zolang tot het gat de gewenste grootte heeft.

Leefgebied

Boomklevers komen in een groot deel van Europa en (Zuid-Oost) Azië voor. In Europa woont de Boomklever in Engeland, Zuid-Scandinavië, grote delen van West-Europa en vrijwel geheel Midden- en Zuid-Europa. De noordgrens van zijn verspreidingsgebied valt samen met de verspreiding van de eik. Zijn belangrijkste biotoop wordt gevormd door oude loofbossen, vooral als die uit eiken en beuken bestaan. In naaldbossen ontbreekt de Boomklever vrijwel geheel.

In Nederland broeden Boomklevers vooral in het midden en zuiden van het land, met name in het Gooi, Overijssel, de Achterhoek, het Rijk van Nijmegen en Limburg en op de Utrechtse Heuvelrug en de Veluwe. Verder broedt de soort hier en daar in de duinen en versnipperd op bijvoorbeeld de zandgronden van Zuid-Oost Friesland, Groningen, Drenthe en Brabant.

Hoog en droog

Boomklevers houden dus niet van natte gebieden. Dat blijkt ook uit gegevens uit de Atlas van Nederlandse Broedvogels en de Atlas van de Nederlandse Vogels. Volgens deze "standaardwerken" komen ze (o.a.) in het Rivierengebied nauwelijks voor. Culemborg hoort in elk geval niet bij de plaatsen die als verspreidingsgebied aangegeven worden.

Vogels van de Grote Rivieren vermeldt dat het voorkomen van de soort in het Rivierengebied beperkt

is tot buitenplaatsen, landgoederen, grote tuinen en parken op oeverwallen en stroomruggen. Ook dit naslagwerk vermeldt echter geen Boomklevers in Culemborg, hoewel de Plantage prima aan deze beschrijving voldoet. Ten slotte geeft ook de Avifauna van Midden Nederland aan dat er in en rondom Culemborg geen Boomklevers voor zouden komen.

Alle hiervoor genoemde verspreidingsatlassen en broedvogelinventarisaties zijn echter al behoorlijk verouderd. Het is dus maar de vraag of de gegevens nog kloppen.

Culemborgse waarnemingen

Uit losse waarnemingen uit het Culemborgse blijkt dat er door de jaren heen met enige regelmaat toch wel Boomklevers zijn gesignaleerd. Alle waarnemingen komen uit de Plantage. Dat is misschien niet zo gek, gezien de eerder genoemde biotoopvoorkeur. De eerste bij de N.V.W.C. geregistreerde waarneming is van een exemplaar dat van 15 december 1963 tot en met maart 1964 in de Plantage verbleef. Daarna zijn er tussen 1975 en 1995 elf waarnemingen geregistreerd. En de laatste paar jaar worden ze eigenlijk elk jaar wel in de Plantage gezien. Als we aannemen dat niet elke waarneming van een Boomklever wordt geregistreerd (wat nu ook niet gebeurt), kan het dus best zijn dat ze vanaf de zestiger jaren altijd wel in de Plantage zijn voorgekomen. Maar zekerheid daarover bestaat er niet. Het 'gat' in de geregistreerde waarnemingen tussen 1982 en 1990 maakt dit zelfs wat twijfelachtig.

Uit de diverse broedvogelinventarisaties die in het verleden in Culemborg e.o. zijn gedaan blijkt dat Boomklevers slechts een keer met zekerheid in de Plantage hebben gebroed, in 1967. De dichtstbijzijnde plaatsen waar de soort in het verleden regelmatig broedend is waargenomen zijn Wijk bij Duurstede en het landgoedbos van Mariënwaerd. Ook nu nog komt de Boomklever daar voor.

Of de vogels momenteel ook broeden in de Plantage is onbekend. Er zijn de laatste jaren nooit meer dan twee tegelijk gezien. Dat is te weinig voor een gezonde populatie. Daar komt nog bij dat uit onderzoek is gebleken dat broedsels succesvoller zijn, naarmate de broedgebieden groter en meer aaneengesloten zijn. Daar is in het geval van de Plantage natuurlijk geen sprake van. Bovendien kan de Boomklever het in strenge winters erg moeilijk hebben. De kans dat ze in de Plantage broeden dus niet zo groot.

Plantage bereikt

Boomklevers zijn uitgesproken standvogels. Hoe komen ze dan toch in de voor deze soort nogal afgelegen Plantage terecht? Daar kun je alleen maar over speculeren. Het kan zijn dat de vogels gaan rondzwerven als gevolg van overbevolking en/of voedselgebrek in de 'vaste' broedgebieden. Het kan ook zijn dat hun verspreidingsgebied is gegroeid of dat het aantal broedparen in Nederland is toegenomen, bijvoorbeeld als gevolg van het ouder worden van de bossen. Boomklevers zullen daardoor op meer plaatsen voorkomen dan in het verleden. Van de Zwarte specht is deze ontwikkeling ook bekend. De pas verschenen Europese broedvogelatlas vermeldt in elk geval dat de Boomklever zich in Nederland uitbreidt, zelfs naar wat jongere populierenbossen in de Flevopolders. De nieuwe atlas van Nederlandse broedvogels, die over een jaar of vier gaat verschijnen, zal ongetwijfeld meer informatie over deze ontwikkelingen geven. Tot die tijd weten wij alvast, dat in Culemborg in elk geval wel Boomklevers voorkomen.

Gerben Mensink

Lijst van gebruikte literatuur

- Alleyn, W.F. (e.a.), 1971. Avifauna van Midden-Nederland. Assen.
- Berg, J.M. van den., L.M.J. van den Bergh en C.J. Kalden, 1969. Broedvogels van de gemeente Culemborg en aangrenzende gebieden in het jaar 1969 met gegevens uit voorgaande jaren.
- Bergh, L.M.J. 1972. Broedvogelinventarisatie van het landgoed Mariënwaerd te Beesd. Utrecht.
- Bergh, L.M.J. van den (e.a.), 1979. Vogels van de Grote Rivieren. Utrecht.
- Hagemeyer, E.J.M. & M.J. Blair (Editors). 1997. The EBBC Atlas of European Breeding Birds: Their Distribution and Abundance. T&AD Poyser, Londen.
- Jonsson, L. 1993. Vogels van Europa, Noord-Afrika en het Midden-Oosten. Baarn.
- Natuur- en vogelwacht Culemborg, 1975. Broedvogelinventarisatie Culemborg e.o.
- Natuur- en vogelwacht Culemborg, 1977. Broedvogelinventarisatie Redichemse Waard, Polder Redichem, De Plantage 1977.
- Natuur- en vogelwacht Culemborg, 1978. Broedvogelinventarisatie Redichemse Waard, Polder Redichem, De Plantage 1978.
- Natuur- en vogelwacht Culemborg, 1979. Broedvogelinventarisatie Redichemse Waard, Polder Redichem, De Plantage 1979.
- Philippona, J., J. Kalkhoven en P. Opdam, 1983. De betekenis van vegetatiekenmerken voor bosvogelgemeenschappen. Vogeljaar 31 (2) p. 74-94.
- SOVON, 1987. Atlas van Nederlandse vogels. Arnhem
- Taxeira, R.M. 1979. Atlas van Nederlands Broedvogels. Deventer.
- Vogelwerkgroep Culemborg, 1969. Avifauna van Culemborg en Omstreken. Culemborg.

Dijkverbetering en natuurontwikkeling

Het dijkvak Beusichem-Culemborg is het laatste stuk rivierdijk in het Gelderse Riviereengebied dat nog dient te worden verbeterd/versterkt.

De werkzaamheden langs de Waal zijn nagenoeg afgerond. Op termijn zullen ook nog werkzaamheden aan de Diefdijk (Fort Everdingen/Leerdam) plaatsvinden. In de provincie Zuid-Holland staat het traject Fort Everdingen tot Vianen ook nog op de nominatie.

Het voorbereidingsproces voor het dijkvak Beusichem-Culemborg-Fort Everdingen is deze zomer afgerond. Er zijn geen bezwaren meer, de gunning aan aannemers is geweest en medio september zullen de werkzaamheden worden opgestart. Een korte terugblik:

- Begin 1996 startte de planvorming. De milieu werkgroepen in Culemborg en Beusichem / Buren en Natuur- en Vogelwacht bundelden de krachten om maximale invloed te kunnen uitoefenen. Een werkgroep kwam meerdere malen bijeen. Doelstelling was om de belangen van natuur, milieu en landschap te behartigen. Uiteraard rekening houdend met andere belangen en voorwaarden zoals veiligheid, wonen, werken en verkeer.
- Vertegenwoordigers van de vermelde groeperingen maakten deel uit van een door polder district ingestelde adviesgroep.
- De procedures zijn voorjaar 1998 afgerond. Conclusie is dat het plan evenwichtig is, rekening houdend met de verschillende deelbelangen.

Kijkend naar natuur- milieu en landschap is de conclusie dat er (helaas) niet aan kon worden ontkomen dat er bomen, struiken e.d. zullen sneuvelen maar dat naast behoud en compenserende maatregelen er ook verbeteringen zullen plaatsvinden.

In de Beusichemse Waard (nabij de Veerweg), de Brasemerwaard en Goilberdingerwaard zal natuurontwikkeling plaatsvinden.

Met name de Goilberdingerwaard springt in het oog. Deze waard zal deels ontgraven worden, ongeveer 70000 m3 klei zal worden afgevoerd.

Ontgraving van deze waard zorgt tevens voor een stuk rivierbedcompensatie omdat er op een aantal plaatsen sprake is van buitendijkse verbetering.

De Brasemerwaard is grotendeels eigendom van de gemeente Culemborg, Staatsbosbeheer heeft langs de Beusichemse dijk al diverse percelen in bezit.

Uiteindelijk zal een groot deel van de uiterwaarden de hoofdfunctie "natuur" hebben, her en der zal ook nog sprake zijn van agrarische activiteiten. Daarnaast zal er sprake zijn van meer passieve vormen van recreatie in de uiterwaarden en langs de rivier.

Opzet is dat beheer van de verschillende gebieden in handen komt van de Stichting het Geldersch Land-

schap.

De uit te voeren werkzaamheden gaan plaatsvinden vanaf medio september en zullen naar verwachting in het jaar 2000 worden afgerond. Het officiële startschot is begin oktober.

Ongetwijfeld zullen de werkzaamheden naast overlast ook schrik veroorzaken. Niet iedereen kan zich de impact van de werkzaamheden voorstellen laat staan de beoogde situatie over een aantal jaren.

Het polderdistrict heeft inmiddels een begeleidingsgroep samengesteld waar ook het "milieu" is vertegenwoordigd. Jaap Wildschut (Milieuwerkgroep Buren) zal deel uit maken van deze groep.

Inmiddels is er fraaie "voorlichtingsfolder" verschenen die onder meer verkrijgbaar is bij de gemeente Culemborg, openbare bibliotheek en Polderdistrict.

Wie meer informatie wil kan ook terecht bij het Fort Werk aan het Spoel (Goilberdingerdijk) waar een directiekeet komt te staan.

Geopend voor publiek, belanghebbenden en belangstellenden op werkdagen van 13u00 - 15u00 en op iedere 1ste zondag van de maand tussen 13u00 en 16u00.

Tevens kunt U inkiezen bij de groene bestuurders van het polderdistrict en onze vertegenwoordiger in de begeleidingsgroep als u informatie wilt of denkt dat er zaken mis gaan.

U kunt terecht bij :

Jaap Wildschut (begeleidingsgroep) Veerweg 4
Beusichem tel: 0345 -501892

Goof den Hartogh (algemeen bestuur Polderdistrict)
Kloosterlaan Zoelmond tel: 0345 - 502061

Harry van de Warenburg (algemeen bestuur Polderdistrict)
Grondzeilerweg 9 tel: 0345 - 514358

EXCURSIE- EN ACTIVITEITENPROGRAMMA

**** INDIEN NIET VERMELD, DAN VERTREKKEN ALLE EXCURSIES VANAF "DE KETELVINK" ****

datum	tijd	aard van de activiteit
vrijdag 9 oktober 1998	19.30-21.00 uur	Oudere Jeugdavond
zaterdag 10 oktober 1998	09.00-13.00 uur	Paddestoelenexcursie naar de Kaapse Bossen. Vertrek bij de Ketelvink (auto-excursie)
maandag 12 oktober 1998	20.00 uur	Algemene Maandelijkse Vergadering
vrijdag 16 oktober 1998	19.00-20.00 uur	Jongere Jeugdavond
zaterdag 17 oktober 1998	07.00 uur ½ uur vóór zonsopgang	Zoogdiereninventarisatie door Zoogdierenwerkgroep Open trektelochtend o.l.v. Vogelwerkgroep
maandag 19 oktober 1998	20.00 uur	Vaststellen Jaarprogramma 1999 door coördinatoren van alle Werkgroepen
woensdag 21 oktober 1998	19.00-22.00 uur	Schoonmaken Ketelvink
vrijdag 23 oktober 1998	20.00 uur	Dia-avond "Extremadura", door de heer H. v.d. Bijtel
vrijdag 30 oktober 1998	20.00 uur	Thema-avond "Paddestoelen" door Plantenwerkgroep
maandag 2 november 1998	20.00 uur	Bijeenkomst Werkgroep Natuurfotografie
vrijdag 6 november 1998	19.00-20.00 uur	Jongere Jeugdavond
maandag 9 november 1998	20.00 uur	Algemene Maandelijkse Vergadering
woensdag 11 november 1998		UITERSTE INLEVERDATUM KOPY HAK-AL DECEMBER 1998
vrijdag 13 november 1998	19.30-21.00 uur	Oudere Jeugdavond
vrijdag 20 november 1998	19.00-20.00 uur	Jongere Jeugdavond
zaterdag 21 november 1998? 08.00 uur 09.00 uur	Vogelexcursie Achterdijkse Plassen o.l.v. Jouke Altenburg (convo volgt!) Zoogdiereninventarisatie door Zoogdierenwerkgroep Knotdag
woensdag 25 november 1998	19.00-22.00 uur	Schoonmaken Ketelvink
vrijdag 27 november 1998	20.00 uur	Dia-avond "Microwereld van het zoete water"
vrijdag 4 december 1998	19.00-20.00 uur	Jongere Jeugdavond
maandag 7 december 1998	20.00 uur	Bijeenkomst Werkgroep Natuurfotografie
vrijdag 11 december 1998	19.30-21.00 uur	Oudere Jeugdavond
zaterdag 12 december 1998	09.00 uur	Knotdag

